

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie śródkresowej oceny wykonania wspólnotowego planu działania na rzecz różnorodności biologicznej

COM(2008) 864 wersja ostateczna

(2009/C 317/13)

Sprawozdawca: **Lutz RIBBE**

Dnia 16 grudnia 2008 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

śródkresowej oceny wykonania wspólnotowego planu działania na rzecz różnorodności biologicznej

COM(2008) 864 wersja ostateczna.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 18 czerwca 2009 r. Sprawozdawcą był Lutz RIBBE.

Na 455. sesji plenarnej w dniach 15-16 lipca 2009 r. (posiedzenie z 15 lipca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 162 do 3 – 7 osób wstrzymało się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES głęboko ubolewa nad tym, że cel zahamowania utraty różnorodności biologicznej do 2010 r. nie zostanie zrealizowany.

1.2. Cieszy jednak to, że dzięki dyrektywie ptasiej i dyrektywie siedliskowej udało się osiągnąć pozytywne rezultaty w odniesieniu do niektórych siedlisk i gatunków. Pokazuje to, że europejskie przepisy dotyczące ochrony przyrody są skuteczne, jeśli się je we właściwy sposób stosuje.

1.3. Przepisy te nie są jednak w stanie zahamować nadal znacznego zanikania gatunków, które poza obszarami chronionymi następuje w ramach całkowicie legalnych działań gospodarczych. EKES postrzega to podobnie jak Komisja: stopień uwzględnienia kwestii różnorodności biologicznej w innych dziedzinach polityki jest jeszcze całkowicie niewystarczający.

1.4. EKES jest jednak zdania, że nie ma potrzeby wyznaczania żadnych z gruntu nowych celów. Komisja i państwa członkowskie powinny raczej same poważnie podejść oraz z większym naciskiem dążyć w przyszłości do realizacji dotychczasowego słusznego celu zahamowania utraty różnorodności biologicznej oraz przywrócenia pierwotnego stanu siedlisk, który sformułowano już w 2001 r.

1.5. Ochrona przyrody jest często z gospodarczego punktu widzenia postrzegana jako utrudnienie lub zagrożenie. Argument o gospodarczej wartości różnorodności biologicznej nie wszedł jeszcze do praktyki politycznej. Komisja powinna zatem wyjaśnić, jak zamierza rozwiązać ten problem, np. w ramach debat nad większą internalizacją kosztów zewnętrznych.

1.6. Należy szerzej informować o pozytywnych przykładach pokazujących, jak silnie regionalny rozwój gospodarczy powiązany jest z różnorodnością biologiczną (np. w turystyce).

1.7. Decyzja Rady dotycząca finansowania Natury 2000 ze środków funduszy strukturalnych oraz z drugiego filara WPR nie przyniosła oczekiwanych skutków – państwa członkowskie przykładają po prostu zbyt małą wagę do ochrony środowiska i różnorodności biologicznej. EKES opowiada się za tym, by przeznaczyć na tę dziedzinę oddzielną linię budżetową w okresie finansowania 2014-2020. W programach rolno-środowiskowych trzeba ponownie wprowadzić element zachęt.

1.8. W wielu regionach i w wielu miejscach, np. na torfowiskach, terenach górskich i przybrzeżnych, na użytkach zielonych, w obszarach zalewowych rzek itd., ochrona i odbudowa naturalnych siedlisk w istotny sposób przyczyniają się jednocześnie także do ochrony klimatu. Polityka dotycząca klimatu i polityka dotycząca różnorodności biologicznej powinny zostać jeszcze ściślej ze sobą powiązane, choć oczywiście za ochroną różnorodności biologicznej przemawia znacznie więcej kwestii niż tylko ochrona klimatu.

1.9. Aby umożliwić gatunkom dostosowanie się do zmienionych warunków klimatycznych, trzeba lepiej połączyć ich siedliska. Należy rozważyć utworzenie „transeuropejskiej sieci przyrodniczej”.

1.10. Coraz więcej terenów zostaje przeznaczonych pod zabudowę lub wyasfaltowanych, co powoduje utratę przepuszczalności. Jest to poważny problem z zakresu ochrony środowiska. Trzeba zmniejszyć stopień zabudowy terenu w Europie.

1.11. Ochrona przyrody cieszy się wprawdzie w społeczeństwie obywatelskim dużym poparciem, ale wiedza na jej temat jest zdecydowanie zbyt niska. EKES przyjmuje z zadowoleniem fakt, że konieczne zrozumienie przyczyn zanikania gatunków i niezbędne działania zaradcze mają być w końcu w większym stopniu wspierane. Obejmuje to także lepsze informowanie konsumentów o skutkach określonych procesów produkcyjnych oraz o rozwoju praktyk produkcyjnych zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.

2. Komunikat Komisji

2.1. Komisja dochodzi w swym komunikacie do pozbawiającego złudzeń wniosku, że pomimo przedstawionego w 2006 r. planu działania na rzecz różnorodności biologicznej obejmującego 160 różnych działań „osiągnięcie do 2010 r. nadrzędnego celu, jakim jest zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej w UE, jest bardzo mało prawdopodobne. Jeżeli chcemy chociaż zbliżyć się do tego celu, w ciągu dwóch następnych lat konieczne jest bardzo duże dodatkowe zaangażowanie ze strony Wspólnoty Europejskiej oraz państw członkowskich UE”. Komisarz ds. środowiska Stavros Dimas przyznał tymczasem, że cel zahamowania utraty różnorodności biologicznej nie zostanie osiągnięty do 2010 r.

2.2. Utrata różnorodności biologicznej na całym świecie została określona jako „katastrofalna”. Pojawiają się nie tylko zaburzenia naturalnych procesów, ale także poważne skutki gospodarcze i społeczne. Komisja stwierdza, że Europa jest współodpowiedzialna za te negatywne globalne procesy. I tak „nowe problemy takie jak ekspansja sektora rolnego w odpowiedzi na większe zapotrzebowanie na żywność oraz pojawienie się na rynku alternatywnych możliwości zbytu, m.in. w związku z biopaliwami, stanowią duże wyzwania”.

2.3. Choć istnieje wiele różnych przyczyn dotychczasowego daleko idącego niepowodzenia polityki dotyczącej różnorodności biologicznej, Komisja podkreśla we wnioskach ze śródkresowej oceny, że „bardzo ważnym wyzwaniem pozostaje włączenie kwestii różnorodności biologicznej do innych polityk sektorowych”. W tej pozbawiającej iluzji ocenie śródkresowej kluczowe jest stwierdzenie, że w ostatnich latach nie poczyniono żadnych prawdziwych postępów we włączaniu kwestii różnorodności biologicznej do innych polityk sektorowych.

2.4. Wyniki pierwszej dużej oceny funkcjonowania planu działania na rzecz różnorodności biologicznej pokazują, że „nieodpowiedni stan zachowania” dotyczy 50 % gatunków i potencjalnie aż 80 % rodzajów siedlisk, które są chronione na mocy dyrektywy siedliskowej ⁽¹⁾ i mają znaczenie z perspektywy ochrony przyrody europejskiej.

2.5. Niemniej jednak w przypadku niektórych gatunków chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej czy dyrektywy ptasiej można już odnotować pierwsze pozytywne tendencje. Zanikanie niektórych chronionych gatunków udało się zahamować: „dyrektywa wyraźnie pomogła tym gatunkom, zwłaszcza dzięki wyznaczeniu obszarów specjalnej ochrony”.

2.6. Komisja stwierdza, że sieć Natura 2000 obejmuje obecnie ponad 25 tysięcy obszarów, które stanowią ok. 17 % całkowitej powierzchni lądowej Unii Europejskiej. Jednak zwłaszcza poza obszarami chronionymi nadal utrzymuje się negatywny trend.

2.7. Komisja odnosi się do pierwszych wyników badania mającego na celu oszacowanie ekonomicznej wartości ekosystemów i różnorodności biologicznej („The economics of ecosystems and biodiversity”, TEEB ⁽²⁾ – raport Pavana Sukhdeva). W raporcie tym dochodzi się do podobnych wniosków jak we wcześniejszym raporcie Sterna dotyczącym ochrony klimatu: zachowanie różnorodności biologicznej jest konieczne ze względów nie tylko etyczno-moralnych, ale także gospodarczych. „Taka utrata różnorodności biologicznej i ekosystemów stanowi zagrożenie dla naszej planety, gospodarki światowej i społeczności ludzkich. Przy założeniu, że nie zostaną podjęte żadne działania zaradcze, do 2050 r. roczna utrata światowego PKB w związku z zanikaniem funkcji ekosystemu sięgnie 6 %”.

3. Uwagi ogólne

3.1. UE po raz pierwszy otwarcie przyznaje, że nie zostanie dotrzymana jedna z kluczowych obietnic politycznych w dziedzinie ochrony środowiska, złożona obywatelom zarówno przez szefów państw i rządów, jak i przez Komisję – zatrzymanie utraty różnorodności biologicznej do 2010 r.

⁽¹⁾ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf.

3.2. EKES nie jest zaskoczony tym stwierdzeniem, ponieważ w swej opinii w sprawie planu działania podzielał krytyczne analizy Komisji i uznał wszystkie 160 działań za zasadniczo właściwe i konieczne, ale jednocześnie wyraził duże wątpliwości co do tego, czy politycy i inne podmioty w dziedzinach administracji i polityki niezwiązanych bezpośrednio z polityką dotyczącą różnorodności biologicznej przyłączą się do koniecznych wysiłków i potraktują je poważnie. Wątpliwości te okazały się niestety uzasadnione.

3.3. Opinia EKES-u w sprawie planu działania na rzecz różnorodności biologicznej jest dziś – niestety – równie aktualna jak przed ponad dwoma laty, kiedy została przyjęta na sesji plenarnej Komitetu. EKES poczynił wówczas cytowane poniżej spostrzeżenia ⁽³⁾:

— EKES i Komisja zgadzają się co do opisu sytuacji: zachowanie różnorodności biologicznej jest ważnym i kluczowym zadaniem, którego realizacja jest naszym obowiązkiem nie tylko z etyczno-moralnego punktu widzenia. Istnieje także wiele czynników ekonomicznych, które sprawiają, że szybkie i skuteczne działanie staje się koniecznością. Straty gospodarcze, wynikające z faktu podupadania usług ekosystemowych, już szacuje się na setki miliardów euro. Jest to marnotrawstwo, na które naszej gospodarki po prostu nie stać.

— Zanikanie gatunków w Europie jest wynikiem milionów pojedynczych decyzji podjętych w ostatnich dziesięcioleciach, które w absolutnej większości były zgodne z obowiązującym prawem. Ilość nielegalnych działań powodujących utratę różnorodności biologicznej w Europie jest minimalna.

— Tendencje dotyczące różnorodności biologicznej są – pomimo obietnic politycznych – niestety nadal negatywne, a przyczyną tego nie jest brak wiedzy na temat możliwości przeciwdziałania zanikaniu gatunków. Brakuje jak dotąd woli politycznej, by faktycznie wprowadzić w życie działania, których podjęcie już od dawna uznaje się za konieczne. Doświadczenia związane z siecią Natura 2000 mówią same za siebie.

— W komunikacie Komisja prawidłowo określa przyczyny tego stanu rzeczy, którymi są m.in. „błędy w zarządzaniu i nieuznawanie w ramach tradycyjnej ekonomii wartości gospodarczej naturalnego kapitału i usług ekosystemowych”.

— Przyszłość pokaże wobec tego, czy dzięki wydaniu tego programu działań faktycznie pojawi się wreszcie wystarczająca siła sprawcza, by dokonać uznawanych za niezbędne „zasadniczych zmian”, czy też potwierdzą się obawy wielu działaczy ochrony przyrody i politycy wprawdzie ponownie zajmą się tą dziedziną, budzącą wiele kontrowersji w społeczeństwie i świecie polityki, ale ich słowa nie przełożą się na czyny.

— Zdaniem EKES-u jest zatem szczególnie ważne, by priorytetowo potraktować czwarty obszar polityczny, tj. „poprawę podstaw wiedzy”, tak aby zarówno obywatele, jak i politycy byli świadomi rzeczywistych konsekwencji swojego postępowania.

⁽³⁾ Dz.U. C 97 z 28.4.2007, s. 6.

3.4. Komisja potwierdza teraz w omawianym tu komunikacie wiele z poczynionych wówczas uwag; dotyczyły one kwestii, które nadal przyczyniają się do dalszego zanikania różnorodności biologicznej. Dlatego też nie jest tu potrzebna zasadniczo nowa opinia EKES-u. Poruszone zostaną tu natomiast te zagadnienia, które dziś przedstawiają się inaczej niż jeszcze dwa lata temu.

4. Uwagi szczegółowe

Ramy prawne i zarządzanie

4.1. W ostatnich latach stało się jasne, że europejskie dyrektywy dotyczące ochrony przyrody mogą stymulować pozytywne zmiany, jeśli są stosowane we właściwy sposób i jeśli odpowiednio uwzględnia się interesy właścicieli gruntów⁽⁴⁾. EKES stwierdza jednak także, że w ramach obszarów Natura 2000 istnieje jeszcze wiele problemów, dla których trzeba znaleźć rozwiązanie. A ponadto „tylko” 17 % powierzchni jest objęte ochroną na mocy tych dyrektyw.

4.2. Teraz, kiedy z ogromnym opóźnieniem niemalże zakończono tworzenie sieci Natura 2000, ochrona przyrody w Europie wchodzi w nową fazę. Dla wytyczonych obszarów trzeba opracować odpowiednie plany zarządzania. EKES ma wątpliwości, czy w państwach członkowskich dostępne są wystarczające zasoby kadrowe i finansowe potrzebne do opracowania i wdrożenia tych planów. Ważne jest, by plany te były przygotowywane w ścisłej koordynacji ze wszystkimi zainteresowanymi grupami społecznymi. Tylko tak można zapewnić akceptację dla nich.

4.3. Bez odpowiedzi pozostaje pytanie, jak – wobec bardzo słusznie opisanej przez Komisję wielkiej presji związanej z ogromem powierzchni wymagającej uwagi – możliwe będzie odnowienie na większą skalę zniszczonych biotopów. EKES przypomina, że na szczycie szefów państw lub rządów w Göteborgu zobowiązano się nie tylko do zatrzymania utraty różnorodności biologicznej do 2010 r., ale także do zadbania o przywrócenie pierwotnego stanu siedlisk i systemów naturalnych. W ocenie śródkresowej nie się o tym nie wspomina.

4.4. Ledwie utworzono sieć Natura 2000, a już rozpoczynają się debaty o wyłączeniu z niej pojedynczych obszarów czy ich części, zwłaszcza na potrzeby infrastruktury, która nierzadko jest współfinansowana przez UE. O z pewnością najlepiej znanym przykładzie – dolinie Rospudy w północnej Polsce – mowa jest też w samym komunikacie Komisji. Choć nowy rząd Polski poszukuje obecnie alternatywnych możliwości poprowadzenia trasy Via Baltica, jest jasne, że konflikt pomiędzy ochroną środowiska a rozwojem gospodarczym jest jeszcze bardzo daleki od rozwiązania.

4.5. Raczej nie można mieć wobec tego wątpliwości, że organy UE będą miały w nadchodzących latach do czynienia z falą wniosków o podobne „wyłączenia”. Na chwilę obecną EKES nie sądzi, by w Komisji istniały wystarczające zasoby kadrowe, by poradzić sobie z takim wyzwaniem pod względem merytorycznym i administracyjnym.

4.6. Już w opinii w sprawie planu działania na rzecz różnorodności biologicznej EKES stwierdził, że nadal postępujące zanikanie gatunków w naszych krajobrazach kulturowych ma miejsce w ramach dobrej praktyki rolniczej i w ramach tego, co UE definiuje w swoich przepisach jako „dobrą kulturę rolną zgodną z ochroną środowiska”. Odbyma się to zatem zgodnie z prawem, a nie w wyniku jego łamania. Sytuacja ta jest to niedopuszczalna.

4.7. Z tego też powodu kryteria współzależności (ang. cross-compliance) są przedmiotem wielu debat. Wraz z zasadami dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska oraz dobrą praktyką rolniczą powinny one gwarantować uwzględnianie aspektów różnorodności biologicznej. Jeśli jednak znaczna część zanikania różnorodności biologicznej następuje w ramach obowiązujących przepisów, jest logiczne, że wokół tych kryteriów pojawiają się kontrowersje. Także Europejski Trybunał Obrachunkowy w swym sprawozdaniu specjalnym dotyczącym zasady współzależności poczynił podobne spostrzeżenia. Państwa członkowskie, a także Komisja, muszą w końcu na ten problem zareagować.

4.8. Często dotyczy to także projektów legislacyjnych, które początkowo uznaje się za niemające bezpośredniego związku z kwestią różnorodności biologicznej. W związku ze zwalczaniem BSE/TSE w rozporządzeniu nr 1774/2002 zakazano pozostawiania zwłok zwierzęcych na otwartej przestrzeni. Doprowadziło to do poważnego niedoboru pożywienia dla padlinożerców, takich jak wilki, niedźwiedzie i sępy. Jeśli teraz na terenach położonych z dala od niewielu obszarów zamieszkiwanych przez sępy nagle pojawiają się te rzadkie ptaki, to nie jest to w żadnym wypadku pozytywny sygnał, ale wynika to po prostu z faktu, że głód zmusza je do pokonywania ekstremalnych odległości. Grupy obrońców przyrody i hiszpańska posłanka do PE byli zmuszeni do zwrócenia uwagi na ten problem w europejskim prawodawstwie, Komisja zareagowała dopiero po upływie długiego czasu. Najwyraźniej nie przeprowadza się na odpowiednio wczesnym etapie kontroli zgodności z wymogami ochrony różnorodności biologicznej.

Konsekwencje polityczne i finansowanie

4.9. Zwłaszcza poza obszarami chronionymi konflikt pomiędzy wykorzystaniem terenu na potrzeby gospodarcze a ochroną przyrody i gatunków nadal pozostaje nierozwiązany. Komisja zwraca uwagę na to, że w ramach oceny funkcjonowania wspólnej polityki rolnej poczyniła w tej kwestii różnorodne propozycje, jak np. „udostępnienie dodatkowych funduszy na rozwój obszarów wiejskich m.in. na cele różnorodności biologicznej, dzięki przekazywaniu większej ilości środków z pierwszego do drugiego filaru WPR (tzw. modulacja)”. Trzeba niestety stwierdzić, że w decyzji Rady propozycje te nie zostały w pełni uwzględnione. Jak się okazuje, państwa członkowskie nie podejmują w koniecznym zakresie niektórych kroków, które UE uznała za niezbędne.

4.10. Jednym z problemów do rozwiązania jest kwestia finansowania sieci Natura 2000, w tym rekompensaty szczególnych nakładów. EKES z wielkim zaniepokojeniem zauważa, że po przygotowaniu odpowiednich programów przez państwa członkowskie udostępniono o wiele za mało środków na finansowanie Natury 2000, co powoduje ostre konflikty. EKES opowiada się w związku z tym za przeznaczeniem na tę dziedzinę oddzielnej linii budżetowej w okresie finansowania 2014-2020.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 97 z 28.4.2007, s. 6.

4.11. Ogólnie zdecydowanie wzywa do lepszego i bardziej ukierunkowanego na cel finansowania ochrony przyrody. Już w opinii w sprawie planu działania na rzecz różnorodności biologicznej EKES zwrócił uwagę na to, że:

- bezpośrednie dopłaty dla rolników, które stanowią przeważającą część budżetu rolnego, nie są ukierunkowane na wspieranie różnorodności biologicznej, lecz mają na celu przygotowanie rolników do wyzwań, jakie stawiają im rynki światowe;
- dopóty, dopóki warunki panujące na rynku światowym raczej utrudniają powszechne wprowadzenie rolnictwa zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska, do polityki musi należeć podejmowanie szczególnych wysiłków, np. w kierunku takiego zwiększenia środków pomocowych przeznaczonych na potrzeby rolno-środowiskowe, aby przekonać wszystkich rolników w UE do metod produkcji rolnej przyjaznych dla środowiska naturalnego⁽⁵⁾. Również w tym przypadku czyny pozostają w tyle za słowami.

4.12. Wzywa się Komisję, by w kontekście nadchodzących reform WPR i budżetu wyjaśniła w końcu sytuację. Programy rolno-środowiskowe mogą być skuteczne tylko wówczas, gdy oferują zachęty także dla rolników. Błędem jest usunięcie elementu zachęt – trzeba to zmienić. Polityczne przesłanie dla rolników (i społeczeństwa) musi być następujące: My, społeczeństwo, doceniamy, gdy rolnictwo czyni więcej dla zachowania różnorodności biologicznej niż wymaga prawo.

4.13. W państwach członkowskich odbywają się teraz pierwsze debaty nad dalszym rozwojem polityki rolnej. Są one istotne dla kwestii różnorodności biologicznej – w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym – także w kontekście szerszego wykorzystywania energii odnawialnej, a tym samym również bioenergii. Komisja Europejska jasno stwierdza, że „najważniejszym wyzwaniem będzie zagwarantowanie wprowadzenia w życie założeń zawartych w ocenach wpływu na zrównoważony rozwój oraz zwiększenie wiedzy na temat wpływu konsumpcji żywności i towarów nieżywnościowych (np. mięsa, soi, oleju palmowego, rud metali) w UE, która może przyczynić się do utraty różnorodności biologicznej. Dalszym krokiem może być opracowanie wariantów politycznych mających na celu ograniczenie tego wpływu”. EKES wzywa Komisję, by intensywnie pracowała nad odpowiednimi analizami.

4.14. Reforma WPR po 2013 r. pokaże zatem, czy uda się w większym stopniu włączyć do polityki rolnej kwestie różnorodności biologicznej i rozwoju zrównoważonego.

Aspekty ogólne i gospodarcze

4.15. EKES stwierdza, że konsekwentna ochrona przyrody pozwala jednocześnie realizować cele polityki dotyczącej klimatu. I tak na przykład ochrona i odnowa torfowisk i terenów podmokłych skutecznie przyczynia się do ochrony klimatu. Tak samo jest w przypadku terenów trawiastych w Europie w ich wielu różnorodnych formach (np. twardolistne spasane lasy „dehesas” na Półwyspie Iberyjskim). Jednak wiele koniecznych dla utrzymania takich siedlisk sposobów rolniczego wykorzystania terenu staje się w ostatnich latach coraz mniej interesujące dla rolników z ekonomicznego punktu widzenia. Różnorodność biologiczna nie ma wartości rynkowej! Ceny nie odzwierciedlają tego, na ile sposób

wytwarzania danego produktu jest przyjazny dla środowiska. Polityka UE i państw członkowskich nie przyniosła dotąd dobrego rozwiązania dla tej kwestii.

4.16. Na przykład w Niemczech 15 z 16 krajów związkowych już w maju 2006 r., a zatem w miesiącu, w którym Komisja opublikowała plan działania na rzecz różnorodności biologicznej, wzywało do zmiany, czy innymi słowy osłabienia, unijnych dyrektyw dotyczących ochrony przyrody. Zwłaszcza Hesja dalej czyni starania w tym kierunku, używając m.in. (ekonomicznego) argumentu, że żaden kraj uprzemysłowiony nie może pozwolić sobie na tak duże nakłady na ochronę środowiska. Wielu polityków nie zdaje sobie zatem jeszcze sprawy z gospodarczego znaczenia różnorodności biologicznej.

4.17. Warto przy tym zwrócić uwagę na fakt, że społeczeństwo i politycy zupełnie nie reagują na liczby zawarte w raporcie TEEB, zgodnie z którym utrata różnorodności biologicznej może powodować straty sięgające nawet 6 % globalnego PKB, a przy tym w ramach obecnego kryzysu finansowo-gospodarczego kurczenie się PKB w znacznie mniejszym zakresie daje podstawę do zwoływania specjalnych szczytów i uruchamiania programów naprawy gospodarczej. Jednym z najważniejszych zadań Komisji będzie informowanie nie tylko o etyczno-moralnej, ale także gospodarczej wartości różnorodności biologicznej, oraz przekładanie tego na praktykę polityczną.

4.18. W państwach członkowskich nadal niezwykle silne są czynniki powodujące utratę różnorodności biologicznej: coraz więcej terenów zostaje przeznaczonych pod zabudowę lub wyasfaltowanych, co powoduje utratę przepuszczalności. Jest to poważny problem z zakresu ochrony środowiska. Stopień zabudowy terenu jest nadal zbyt wysoki i stale rosną potrzeby w zakresie zagospodarowania terenu. Istnieje zagrożenie, że kwestie ochrony środowiska zostaną zepchnięte na bok.

Podnoszenie świadomości i komunikacja

4.19. W części E pkt 4 (Kształtowanie świadomości i edukacji społecznej oraz zachęcanie społeczeństwa do aktywnego udziału) Komisja zauważa, że „tylko mniejszość obywateli UE uważa, że jest dobrze poinformowana na temat problemu utraty różnorodności biologicznej”. To samo można by powiedzieć o politykach i pracownikach administracji. Jest to raczej niekorzystna sytuacja wyjściowa dla powodzenia polityki na rzecz różnorodności biologicznej. Jeśli Komisja i państwa członkowskie rozważają teraz „najważniejsze działania [które] należy podjąć w związku z planowaną publiczną kampanią informacyjną, która wzmocni kampanie krajowe i inne”, to mogą przy tym liczyć na pełne poparcie EKES-u.

4.20. Już teraz istnieje wiele pozytywnych inicjatyw podnoszenia świadomości, także w miastach, gdzie mieszkańcy mają często mniej bezpośrednich kontaktów z przyrodą. Zasługują one na większe publiczne wsparcie. Na przykład w Berlinie co roku organizowany jest „Długi Dzień Przyrody Miejskiej” (niem. *Langer Tag der Stadtnatur*), który przyciąga setki tysięcy osób.

4.21. Komitet uważa za ważne, by możliwie konkretnie i bezpośrednio uwrażliwiać obywateli na kwestie ochrony przyrody. I tak można by na przykład lokalnie informować, gdzie i dlaczego wyłączone zostały obszary Natura 2000, jakie gatunki na nich występują i jak można je chronić oraz kto o utworzenie takiego obszaru zabiegał. Obywatele muszą jak najdokładniej poznać i w pełni rozumieć ideę ochrony przyrody. Samo pojęcie „różnorodność biologiczna” rozumie mało kto i dlatego też wiele ludzi w ogóle nie wie, jak się do niego odnieść.

⁽⁵⁾ „Sytuacja przyrody oraz ochrony przyrody w Europie”, Dz.U. C 221 z 7.8.2001, s. 130-137.

4.22. EKES wzywa, by zapewnić producentom możliwość odpowiedniego oznaczania produktów w celu poinformowania konsumentów, że dany produkt dzięki szczególnej metodzie produkcji został wytworzony w sposób zgodny z potrzebami ochrony przyrody.

Nieodzowne jest aktywne zaangażowanie obywateli w ochronę środowiska i różnorodności biologicznej. Nie wystarczy, by Komisja propagowała kampanie promujące styl życia bardziej zgodny z rozwojem zrównoważonym. Trzeba też opracowywać strategie, które zapewnią konsumentom praktyczne narzędzia pozwalające im oszacować oddziaływanie ich codziennych działań i które spowodują w ten sposób konieczną zmianę wzorca konsumpcji.

Bruksela, 15 lipca 2009 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Mario SEPI

Mogą to być na przykład takie rozwiązania:

- włączenie do programów nauczania w szkołach lekcji służących przekazaniu praktycznej wiedzy o ochronie środowiska i różnorodności biologicznej;
- opracowanie narzędzi pozwalających oszacować oddziaływanie konsumpcji określonych produktów żywnościowych na różnorodność biologiczną (na podstawie koszyka wybranych artykułów codziennego użytku i możliwych produktów alternatywnych) w oparciu o metodologię analizy cyklu życia.